Рецензія

кандидата медичних наук, доцента Зачепило Світлани Вікторівни, доцента кафедри оториноларингології з офтальмологією закладу вищої освіти Полтавського державного медичного університету на дисертаційну роботу Ігоря Решетняка «Особливості діагностики та комбінованого лікування хворих на хронічний верхньощелепний синусит з полікістозними змінами слизової оболонки», яка подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю – 222 Медицина.

1.Ступінь актуальності обраної теми. Хронічні запальні захворювання верхніх дихальних шляхів, зокрема, хронічний риносинусит (ХРС), є поширеним захворюванням у більшій частині світу, що вражає 5-12% загальної популяції та несе суттєве навантаження на системи охорони здоров'я та самого пацієнта. Відповідно до сучасних наукових даних, наявність кістозних змін при хронічному риносинуситі досягає 15%. Варіабельність локалізації кіст всередині верхньощелепних пазух обумовлює пошук адекватного хірургічного доступу для забезпечення повноцінного видалення патологічно змінених тканин з максимально можливим збереженням внутрішньоносових структур та ділянок неушкодженої слизової оболонки. Поруч із цим існують певні складнощі і в консервативному лікуванні ХРС. На сьогодні в багатьох клінічних галузях медицини, зокрема і в оториноларингології, спостерігається зниження ефективності антибіотикотерапії через широке розповсюдження резистентних до дії антибіотиків багатьох видів мікроорганізмів. Тому в цих умовах особливого значення набуває вивчення протимікробної ефективності засобів неантибіотичного походження, які б характеризувалися антимікробним ефектом, не призводили до формування резистентних клінічних ізолятів, мінімізували ризики розвитку дисбіозу, алергічних і токсичних реакцій. З огляду на це, дисертаційна робота Ігоря Решетняка присвячена вирішенню актуальної науково-практичної задачі, а саме – підвищити ефективність

лікування пацієнтів з хронічним верхньощелепним синуситом шляхом вдосконалення медикаментозної терапії і оптимізації методу хірургічного лікування та визначити морфологічні особливості слизової оболонки верхньощелепних пазух при їх полікістозних змінах.

2.Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в межах комплексних науково-дослідних тем кафедри оториноларингології з офтальмологією ПДМУ «Реабілітація пацієнтів після функціональної ендоскопічної риносинусохірургії» (№ держреєстрації 0120U104016; 2021-2025 рр) та «Розробка та вдосконалення нових ендоскопічних підходів в лікуванні пацієнтів із ЛОР-патологією (№ державної реєстрації 00125U003391; 2025-2030 рр). Здобувач є виконавцем фрагментів зазначених тем наукових досліджень.

3. Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Дисертаційна робота Ігоря Решетняка виконана на сучасному науковому рівні та є завершеним науковим дослідженням. В роботі чітко сформульована мета і відповідно до неї поставлені завдання. Під час їх реалізації автором використані наступні методи дослідження: опитувальник SNOT-22 для збору та аналізу суб'єктивних симптомів захворювання, ендоскопічний огляд носової порожнини, додаткові інструментальні (КТ приносових пазух), функціональні (дослідження МЦК, риноманометрія) та лабораторні методи дослідження (мікробіологічні, морфометричні, імуногістохімічні). Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до такого виду досліджень.

Вірогідність результатів наукового дослідження доведена адекватними математико-статистичними методами, їх порівняння та аналіз виконані згідно загальноприйнятих методів статистичного аналізу в медичних наукових роботах. Наукова та практична доцільність дисертаційного дослідження підтверджена ретельним аналізом 326 літературних джерел, серед яких

більшість є іноземними. За темою дисертації опубліковано 12 наукових праць, з них 3 статті в наукових фахових виданнях України категорії Б; 1 стаття – у вітчизняному науковому виданні, яке входить до наукометричної бази Scopus, 1 стаття у періодичному науковому виданні, яке входить до наукометричної бази Web of Science; та 7 – тез в збірниках статей наукових конференцій. Отримано 1 патент України на корисну модель, 2 свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір, що підтверджує актуальність публікацій дисертанта.

4. Новизна представлених результатів проведених здобувачем досліджень. В ході проведених досліджень отримані нові сучасні дані щодо патоморфологічної та імуногістохімічної характеристики слизової оболонки верхньощелепної пазухи при полікістозних змінах, якісного та кількісного складу мікробіоти верхньощелепної пазухи у пацієнтів з хронічним риносинуситом, а також його змін при різних видах хірургічного та консервативного лікування. Здобувачем проведено оцінювання динаміки суб'єктивних та об'єктивних ознак хронічного риносинуситу, показників функціонального стану носової порожнини при застосуванні різних хірургічних доступів, результатами дослідження доведена мікробіологічна та клінічна ефективність застосування антисептику Мірамістин в топічному лікуванні даної патології.

В результаті дослідження отримані нові, актуальні дані щодо стану мукоциліарної транспортної системи носової порожнини та дихальної функції носа у пацієнтів з хронічним риносинуситом в ранньому та пізньому післяопераційному періоді, які можуть слугувати теоретичним підґрунтям для оновлення підходів до хірургічного та консервативного лікування хронічних запальних процесів верхньощелепних пазух. Вперше доведено, що в клітинному складі імунозапального інфільтрату при полікістозних змінах домінує Т-лімфоцитарна ланка над В-лімфоцитарною, що свідчить про провідну роль клітинно-опосередкованих механізмів у підтриманні хронічного патологічного процесу у слизовій оболонці максилярної пазухи.

В ході дослідження визначені домінуючі збудники хронічного риносинуситу з полікістозними змінами слизової оболонки та встановлено їхній популяційний рівень, що формує основу для розробки нових стратегій протимікробної терапії хронічного риносинуситу.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Здобувач досконало оволодів методологією проведення наукового дослідження. Самостійно здійснив інформаційно-патентний пошук, проаналізував та систематизував доступні за тематикою роботи наукові дані вітчизняних і зарубіжних літературних джерел, за консультативної допомоги наукового керівника визначив перелік необхідних методів дослідження та алгоритм їх проведення. Здобувачем проведена веріфікація діагнозу хронічного риносинуситу, обґрунтовано вибір оперативного втручання з урахуванням особливостей архітектоніки внутрішньоносових структур та локалізації кістозних утворень верхньощелепних синусів, виконані основні хірургічні втручання, на кожному етапі дослідження проведено оцінювання якості життя пацієнтів за результатами опитувальника SNOT 22, ендоскопічне обстеження пацієнтів, визначення стану носової порожнини за шкалою Лунда-Кенеді, виконані основні хірургічні втручання та лікувальні маніпуляції в післяопераційному періоді. Ігорем Решетняком виконано первинну обробку результатів дослідження, проведено статистичний аналіз отриманих результатів, написано 6 розділів дисертації, сформульовано висновки та практичні рекомендації.

6. Структура і зміст дисертаційної роботи

Дисертація складається з анотації, вступу, шести розділів, аналізу та узагальненню результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 317 сторінку. Рукопис дисертації містить 17 таблиць та 61 рисунок. Список літературних джерел налічує 326 найменувань, з них 289 – іноземними мовами.

Рукопис дисертації оформлено згідно з вимогами, у належному вигляді подано таблиці і рисунки. Зміст роботи викладено в академічному науковому стилі мовлення, із послідовним об'єктивним поданням дослідницької інформації, яка відповідає постановці завдань, та логічним аналізом і узагальненням отриманих наукових результатів.

У вступі обґрунтована актуальність теми дисертації, сформульована мета та задачі дослідження, подана коротка характеристика результатів роботи та їх апробації, структура та обсяг дисертації.

У першому розділі дисертації виконано аналіз літературних джерел, присвячених анатомічним та фізіологічним особливостям верхньощелепних пазух, розгляду різних видів кістозних змін слизової оболонки приносових пазух, вивченню ролі мікробного фактору у розвитку хронічного риносинуситу та сучасним підходам до їх діагностики та лікування.

Охарактеризовані основні види хірургічних втручань на верхньощелепних пазухах, висвітлені переваги та недоліки кожного, проведено аналіз частоти післяопераційних ускладнень та рецидивів захворювання. На підставі узагальнення літературних даних зроблено висновок, що оперативні доступи до верхньощелепної пазухи, які б дозволяли мінімізувати хірургічну травму та забезпечували збереження функціонального механізму остіомеатального комплексу можуть бути альтернативою функціональній ендоскопічній хірургії приносових пазух.

У другому розділі дисертації представлено опис дизайну дослідження із зазначенням критеріїв включення та виключення. Детально охарактеризована кожна група пацієнтів та схема запропонованого лікування. Представлено перелік клінічних, лабораторних, інструментальних, та функціональних методів дослідження, які були використані в роботі. Описані методики відповідають затвердженим чинним клінічним протоколам надання медичної допомоги та настановам. Автором використані релевантні статистичні методи обробки даних для отримання достовірних результатів.

У третьому розділі викладено результати клінічних досліджень пацієнтів з хронічним риносинуситом. Надана характеристика суб'єктивних та об'єктивних симптомів захворювання, визначено стан МЦК та дихальної функції носа до початку лікування, проведено оцінювання динаміки цих показників на 5-у, 10-у та 30-у добу лікування. Охарактеризовані основні ускладнення в ранньому та пізньому післяопераційному періоді. При обробці отриманих даних використано методи математичної статистики. Для кращого сприйняття результатів досліджень весь цифровий матеріал оформлено у зручній наочній формі таблиць та рисунків.

У четвертому розділі викладено результати мікробіологічних досліджень мікробіоти верхньощелепних пазух при хронічному риносинуситі. Надана кількісна і якісна характеристика мікроорганізмів, визначена динаміка їх змін у пацієнтів контрольної і досліджуваних груп на 5-у та 10-у добу лікування. При обробці отриманих матеріалів використано методи математичної статистики. Для кращого сприйняття результатів досліджень весь цифровий матеріал оформлено у табличній формі.

У п'ятому розділі проведено аналіз морфологічних змін слизової оболонки верхньощелепних пазух при хронічному риносинуситі. Представлена морфофункціональна та імуногістохімічна характеристика структурних компонентів слизової оболонки верхньощелепних пазух в нормофізіологічних умовах. Окреслені патоморфологічні зміни слизової оболонки верхньощелепних пазух та її структурних компонентів при полікістозному ураженні.

Розділ «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» присвячений аналітичній обробці отриманих результатів. Аналіз і обговорення основних результатів, одержаних в ході наукового дослідження, представлено логічно і обгрунтовано. Отримані результати здобувач порівнює з даними інших науковців з використанням достатньої кількості наукових джерел, як вітчизняних так і закордонних авторів.

У висновках об’єднано та систематизовано найбільш вагомі результати дисертаційного дослідження, обґрунтовується їх достовірність, представлено власне бачення та розуміння науково-практичної задачі та можливих шляхів її розв’язання. Наукові положення та висновки, сформульовані автором, викладені логічно і послідовно, є науково обґрунтованими достатньою кількістю клінічних, інструментальних, функціональних, мікробіологічних, гістологічних досліджень. Висновки та практичні рекомендації відповідають отриманому фактичному матеріалу та поставленим завданням дисертаційної роботи, віддзеркалюють її зміст та свідчать про досягнення поставленої мети.

Список використаних джерел представлений у відповідності до вимог МОН України, містить першоджерела вітчизняних і зарубіжних авторів включно до 2025р.

Принципи академічної доброчесності при виконанні дисертаційного дослідження та написанні роботи були дотримані здобувачем в повній мірі. Текст наданих матеріалів дисертації Ігоря Решетняка є оригінальним.

В процесі рецензування дисертаційної роботи були виявлені окремі орфографічні, стилістичні та друкарські помилки, які були виправлені.

Вказані зауваження не мали принципового значення і не впливали на зміст та загальну високу оцінку одержаних науково-практичних результатів.

Під час рецензування дисертаційної роботи до здобувача виникли наступні запитання:

1. Які недоліки нижньомаксилярного хірургічного доступу Ви відзначали під час дослідження?
2. Чи приймали у Вашому дослідженні участь пацієнти, які вже перенесли оперативне втручання на приносових пазухах?
3. Які фактори ризику (низькі показники мукоциліанрного транспорту, функції носового дихання тощо) Ви визначали потенційними предикторами ускладнень?

7. Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертаційна робота Решетняка Ігоря Сергійовича «Особливості діагностики

та комбінованого лікування хворих на хронічний верхньощелепний синусит з полікістозними змінами слизової оболонки», яка подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина», є завершеною науковою працею, що розвязує важливу наукову задачу, яка полягає в підвищенні ефективності лікування пацієнтів з хронічним верхньощелепним синуситом з полікістозними змінами слизової оболонки.

Враховуючи результати проведеної перевірки матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Дисертаційна робота Ігоря Решетняка за основними змістовими ознаками, актуальністю, науковою новизною та обґрунтованістю основних положень, висновків і рекомендацій повною мірою відповідає «Вимогам до оформлення дисертації», затверджених наказом МОН України № 40 від 12.01.2017 р. та постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», №44 від 12 січня 2022 р., а її автор Решетняк Ігор Сергійович заслуговує присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Рецензент
доцент закладу вищої освіти
кафедри оториноларингології з офтальмологією
Полтавського державного медичного університету

к. мед. н., доцент Світлана ЗАЧЕПИЛО